PERSPECTIVA ANTROPOLOGICĂ A JUCĂRIEI CA ELEMENT AL DEZVOLTĂRII COPILULUI

Ana STAMATI, Facultatea de Istorie şi Filosofie

„Anthropological perspective of the toy as element in child development" is a research that wants to show toys efect in development proces of a child. The importance and the influence of the toys is determinated by history, society and by the human nature. In fact, this article shows that in matter of toys less means more and simple means efficient.

Copiii din toate timpurile şi din toate colţurile lumii s-au bucurat dintotdeauna de prezența jucăriilor în momentele în care sunt încadrați în activitatea lor de bază – jocul. Jucăriile sunt cele ce alimentează imaginația copilului, dezvoltă coordonarea şi capacitățile motorii. Mai mult, din studii realizate asupra jucăriilor, a interacțiunii dintre acestea şi restul elementelor unei comunități, rezultă că tipul societății în care ajungem să trăim este determinat şi modelat de jucăriile pe care le alegem drept obiecte de divertisment pentru copii. Ca şi exemplu ce vine în susținerea cestei idei este studiul „Toys, Socialization, and the Commodification of Play" realizat de Steven Kline, prin care prezintă impactul culturii consumului asupra copiilor. El argumentează că dezvoltarea sistemului de mărfuri a fuzionat cu modificarea teoriei şi practicii creşterii copiilor, accentuând ideea că jucăriile şi jocul sunt necesare pentru dezvoltarea copiilor. Kline descrie două schimbări: porneşte de la o noțiune de început de secol XX, potrivit căreia jucăriile erau doar instrumente pentru copii, pentru a trece, mai apoi, la înțelegerea jucăriilor ca parte a creşterii industriei producătoare, astfel de distracții după cel de-Al Doilea Război Mondial.

Personalitatea omului matur, care este relativ formată, îşi are de fapt răsunetul în copilărie, iar copilăria se manifestă prin joc şi jucărie – acestea devenind liantul dintre lumea lăuntrică a copilului şi lumea din afara acestuia. Totodată, jocul fiind o activitate dominantă, contribuie în mod direct şi activ asupra dezvoltării şi a educaţiei copilului, iar jucăriilor le revine rolul de a stimula şi de a prelungi jocul. În cazul acesta, dacă copilul descoperă în ce este el bun (ce poate să facă el mai bine), ce îi place sau chiar se descoperă pe el însuşi, atunci acest copil va manifesta necesitatea de a avea varietate în joc, şi implicit va avea nevoie de un asortiment mai mare de jucării pentru a aduce diversitate jocului în care se implică.

Jucăria este omniprezentă în istoria omenirii, fiecare perioadă conferindu-i acestui obiect o sumă oarecare de statute şi roluri în societate. Pornind de la element folosit iniţial în practicile magice, astăzi noi cunoaştem jucăria din perspectiva unui element ce contribuie la educarea copilului – membrul societăţii de mâine. Pe cât de activ se va manifesta copilul de azi ca şi cetăţean al societăţii de mâine depinde inclusiv de relaţia pe care a avut-o acesta cu jucăriile copilăriei sale.

Jocul este prima formă prin care copilul ia contact cu lumea, sau mai bine zis cu o imitaţie apropiată de cea a lumii mature. În componenţa acestei lumi mature se include neapărat şi specificul cultural al unei societăţi, dar şi cel cultural la nivel global, deci, jucăriei îi revine cumva sarcina dea iniţia copilul în ceea ce prevăd aceste specifice culturale. La capitolul culturalizării copiilor cu specificul culturii globale nu stăm rău deloc – copii ştiu de eroi, cum ar fi Batman, Supermn, Spiderman etc., mai dificilă însă devine situaţia în care vorbim despre culturalizarea copiilor în spiritul normelor şi a tezaurului propriei lor culturi – a celei naţionale. Poveştile, personajele sociale, sărbătorile – acestea sunt câteva din elementele purtătoare de cultură, mai bine zis sunt cele ce fac cultura mai accesibilă masei largi.

O tentativă de culturalizare prin jucărie se manifestă mai nou în Romania, dar şi în Republica Moldova. Această tentativă are două perspective puţin diferite în aceste două ţări: în România se încearcă culturalizarea în direcţia aducerii într-un mod mai accesibil a artei şi culturii în rândurile populaţiei, iar în Republica Moldova se doreşte readucerea la viaţă a eroilor din literatura popular orală dar şi cea scrisă. Exemplul pe care putem să-l oferim la moment referitor la cazul Romaniei este cel al proiectului Minitremu. Prin acest proiect ghidat de designeri romani, Măsuţa Tăcerii şi Micuţa Coloană Infinită sunt reinterpretări ale operelor monumentale Masa Tăcerii şi Coloana Infinită realizate de sculptorul Constantin Brîncuşi.

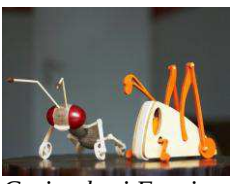
Acestea sunt realizate din lemn şi sunt un mic omagiu adus artistului, dar şi o formă prin care cele două lucrări pot ajunge la îndemâna copiilor şi a celor care nu au uitat să mai fie copii.

Măsuța tăcerii

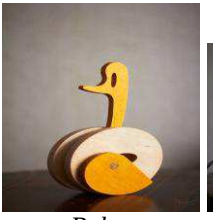

Micuța Coloană Infinită

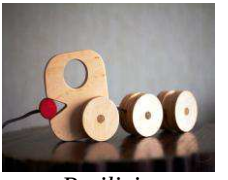
Autorii argumentează specificul cultural al lucrărilor declarând: „La un nivel extins credem că monotremele sunt reprezentative pentru România şi amestecul de trăsături balcanice, slavone şi latine, ce ne situează într-o continuă dezbatere asupra identității şi istoriei noastre naționale. Lucrările noastre au, în general, un pretext social şi încearcă să reflecte critic situații din realitatea imediată. Într-o încercare de a reconcilia prezentul cu viitorul, la care adăugăm preocuparea noastră pentru copilărie, am realizat în paralel proiectul Minitremu, prin care ne propunem să aducem arta la o dimensiune tangibilă şi accesibilă copiilor”.

Situație similară celei expuse mai sus se găseşte şi în Republica Moldova. În țara noastră tentativa de culturalizare prin jucărie vine de la designerul Mihai Stamati, cel care recent a lansat colecția de jucării din lemn intitulată „Design dedicat copiilor”. Colecția se evidențiază prin aplicarea de tehnici tradiționale în designul contemporan, astfel că jucăriile sale ne amintesc de acele forme esențiale, naturale, de care te apropii instinctiv, construite ca mecanisme în mişcare. Faptul că în confecționare este folosit lemnul şi alte materiale, cum ar fi pielea naturală, vopsea ecologică, face aceste jucării inofensive şi calde ca formă. Elementul de culturalizare nu constă însă strict în materialele utilizate, ci în modelele create. Greierele şi Furnica, Calul Bălan, Bobo şi Rotilici. Toate au primit denumiri uşor de memorat şi de articulat, nume care nu fug prea departe de ceea ce este specific culturii naționale.

Greierele şi Furnica

Calul Bălan

Bobo

Rotilici

Ca rezultat al studiului de determinare a reprezentării sociale a jucăriei de lemn şi a celei de lut în RM, conchidem faptul că procesul de culturalizare în societatea autohtonă ar fi mai probabil să se producă prin intermediul jucăriei

de lemn decât prin al aceleia de lut. Rezultatele vin în urma analizei şi a comparării poziției oferite de către respondenți acestor două tipuri de jucării.

Culturalizarea include în sine funcționalitate, iar în cazul jucăriilor simplitatea este garantul calității şi al funcționalității. În acest sens, în lucrarea „Einstein never used flashcards'' Roberta Golinkoff şi Kathy Hirsh-Pasek aduc un argument puternic în susținerea jucăriilor simple spunând că în alegerea unui adevărat prieten de joacă pentru copil trebuie să optăm pentru o jucărie ce reprezintă 10% jucărie şi 90% copil. Principiul primordial este acela că copiii sunt persoane ce rezolvă problemele în mod creativ, ei devin exploratori şi descoperitori – sunt activi. Copilul îşi clădeşte imaginația în jurul jucăriilor simple, el fiind cel ce dă indicații jucăriilor şi nu în mod invers.

Oamenii se schimbă, jucăriile se schimbă – ceea ce rămâne însă factor comun pentru acest parcurs în veşnică schimbare sunt copiii. Ei rămân factor comun în această combinație din simplu fapt că se numesc copii, dar nu şi pentru că ar fi caracterizați de aceleaşi particularități.

Recomandat
Sorin SCUTELNIC, lect. univ.